
BATI AVRUPA TÜRK ÂŞIKLIK GELENEĞİ'NDE ERZURUMLU OZAN ÇELEBİ VE ŞİİRLERİ*

Erzurumlu Ozan Çelebi and His Poems in the Turkish Ashik Tradition in Western Europe

Yılmaz IRMAK¹

Geliş: 16.09.2017 / Kabul: 04.10.2017

DOI: 10.29029/busbed.334995

Öz

İlk kez 1961 yılında başta Almanya, Fransa, Hollanda ve Belçika gibi ülkelere işçi olarak giden ve zamanla da bu ülkelerde kalıcı hale gelen Türk işçiler; bugün Batı Avrupa göçmen Türk toplumunun temelini oluşturmuşlardır. Bu göç sürecinde Batı Avrupa ülkelerine gerek işçi olarak gerek konser vermek üzere giden âşıklarımız, Türk âşıklık geleneğinin Avrupa'ya taşınmasında son derece önemli bir kültürel hizmet sunmuşlardır. Bu âşıklarımızdan birisi de 1952 yılında Erzurum'un Oltu ilçesinin Tutmaç Köyü'nde dünyaya gelen ve 1975 yılından beri Hollanda'da yaşayan Ozan Çelebi'dir. Batı Avrupa Türk Âşıklık geleneği içerisinde önemli bir yere sahip olan Ozan Çelebi, şiirlerinde; göç, gurbet, vatan sevgisi, aşk, ayrılık, ölüm, tabiat, tasavvuf, milli değerler ve Türk işçilerin sorunları gibi birçok konuyu dile getirmiştir. Kendisine ait Kültür Evi'nde yıllardır saz dersleri vererek birçok öğrenci yetiştirmekte olan ozan, Türk Âşıklık Geleneğinin genç nesillere aktarılması noktasında önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Anahtar Sözcükler: Batı Avrupa, Hollanda, Göçmen Türk Toplumunu, Âşıklık Geleneği, Ozan Çelebi.

* Bu makale; 12.05.2017-14.05.2017 tarihleri arasında Erzurum'da Atatürk Üniversitesi tarafından düzenlenen Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Bilgi Şöleni'nde "Batı Avrupa Türk Âşıklık Geleneği'nde Erzurumlu Ozan Çelebi ve Şiirleri" adlı sözlü olarak sunulan bildiriden geliştirilerek hazırlanmıştır.

1 Yrd. Doç. Dr. Bingöl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, mail: yirmak@bingol.edu.tr.

Abstract

The Turkish citizens as workers temporarily went to the Western European countries including Germany, France, Holland, Belgium and Austria in 1961. As time passed, they started to stay there permanently and constructed the Turkish immigrant society in the countries. During this immigration process, the Turkish ashiks who went to those countries to work or give concerts played a considerable role in the transmission of the Turkish ashik tradition to Europe. One of these ashiks is Erzurumlu Ozan Çelebi who was born in Tutmaç village in Oltu district in Erzurum in 1952 and has lived in Holland since 1975. He has an important place in the Turkish ashik tradition in Western Europe and has dwelled on the subjects in his poems such as love, separation, immigration, absence from home, love for his country, death, nature, Islamic Sufism, national values and Turkish immigrants' problems by articulating the Turkish immigrants' feelings. He has raised a number of students by giving saz courses which is a sort of stringed instrument at his cultural house. He has fulfilled an important function in the transmission of the Turkish ashik tradition to the next generations.

Keywords: *Western Europe, Holland, Turkish immigrant society, Ashik Tradition, Ozan Çelebi.*

Giriş

Türkiye ilk kez resmî olarak 1961'de Almanya, 1964'te Avusturya, Belçika ve Hollanda, 1965'te Fransa, 1967'de ise İsveç ile işçi gönderme anlaşmaları imzalayarak bu ülkelere işçi göndermiştir. İlk yıllarda amacı bir müddet çalışıp tasarruf yaparak vatanına geri dönmek olan Türk işçiler, 1970 yılından itibaren eş ve çocuklarını buldukları ülkelere götürerek yerleşmeye ve bu ülkelerde kalıcı olmaya başlamışlardır. 1970'li yıllardan itibaren geçicilikten kalıcılığa dönüşmeye başlayan göç sürecinde, "aile birleşimi" yoluyla Türkiye'de yaşayan eşlerin ve çocukların Avrupa ülkelerine gelmeye başlaması, göçe yeni bir boyut kazandırmıştır. Batı Avrupa ülkeleri, daimî kalmak niyetinde olan ve sayıları gittikçe artan Türk işçileri yurtlarına geri göndermek için çeşitli baskılar uygulasa da bunda başarılı olamamışlardır.

İlk yıllarda erkek aktörlüğünde başlayan hareket, kadının göç sürecine dâhil olmasıyla kalıcılığa dönüşmeye başlamış, bir başka ifadeyle kadınların bu ülkelere göç etmesiyle sosyokültürel bir hareket haline gelmeye başlayan işçi göçü, doğal olarak kendine özgü bir toplumsal yapı ve kültürel anlamda göçmen Türk toplumunun temelini oluşturmuştur (Şahin, 2009: 2064). 1980'li yıllarda "aile birleşimi" yoluyla yurt dışına göç eden ailelerin çocuklarının, 1990'lı yıllardan itibaren evlenmeye başlamaları, Avrupa'ya gelen ikinci tip bir göçmen kuşağının oluşmasını sağlamıştır. Bu süreçte kadınların, birey merkezli cemiyet tipinden kolektif cemaat

tipine geçişte etkili olduğu söylenebilir. Belçika ve Avrupa’da yaşayan Türklerle ilgili yapılan araştırmalar; Belçika’da yaşayan göçmen Türk toplumunda gerçekleştirilen evliliklerin üçte ikisinin Türkiye’den yapılan evlilikler olduğunu ortaya koymuştur (Irmak ve Taş, 2012). Bu dönemde erkek çocukların Türkiye’den gelin getirmek suretiyle, kız çocukların ise damat getirmek suretiyle evlendirildiği bir evlilik tipi ortaya çıkmıştır. Bu evlilik tipi; Batı Avrupa Türk toplumunda “milli damat”, “ithal damat” ve “ithal gelin” olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Patrilokal tipi bir evlilikle Avrupa’ya gelen akraba kızlarının genellikle köylerde büyümüş, eğitim düzeyleri düşük, geleneksel sözlü kültüre dayalı bir aileden gelmiş olmaları; geleneksel ataerkil sisteme dayalı rol dağılımlarının güçlenerek devam etmesinde ve geleneksel değerlerin göçmen Türk toplumuna aktarılmasında etkili olmuştur.

Aile birleşimiyle Batı Avrupa ülkelerine göç eden kadınların Türkiye’de kaldıkları süre boyunca eşlerinin olmayışına bağlı olarak elde ettikleri sosyal statü ve güçlerini çocukları üzerinden aile yaşamına aktarmaları, aile ile ilgili her türlü etkinliğin kadınlar tarafından organize edilmesi sonucunu doğurmuştur. Göçmen Türk toplumu Anadolu’dan taşıdığı ataerkil değerler sistemine bağlı kalmakla birlikte kadının evcil otorite ve gücüne, sosyal organizasyon sistemindeki aktif ve baskın rolüne bağlı olarak matrilokal bir yapısal dönüşümle karşı karşıya kalmıştır. Türkiye’de patrilokal bir özellik taşıyan evliliklerin göçmen Türk toplumunda kadının aile fertleri ve aile işlerinin organizasyonundaki otorite ve gücüne bağlı olarak matrilokal bir nitelik kazanması, göçün yarattığı önemli yapısal dönüşümlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Bu yapısal dönüşüm; “ithal damatlar” olgusuyla tipik bir biçimde kavramsallaştırılmıştır.

Bugün Batı Avrupa ülkelerinde 3 milyonun üzerinde bir nüfus yaşamakta ve bu insanlar Batı Avrupa Göçmen Türk toplumunu oluşturmaktadır. Bu ülkelerde doğan ve yaşadıkları ülkenin dilini öğrenen üçüncü kuşak çocuklar devlet kademelerinde önemli noktalarda görev almaktadırlar. Türk işçilerin Avrupa ülkelerine göçüyle birlikte Türk kültür ve gelenekleri de Avrupa’ya taşınmıştır. Kültür aktarımında yukarıda belirttiğimiz gibi kadınlar çok önemli bir işlev görürken âşıklar da başta sözlü kültür olmak üzere âşıklık geleneğini Batı Avrupa’ya taşıyan kültür aktarıcıları olmuşlardır. Dolayısıyla kökü Orta Asya Türk kültüründe şaman, baksı ve kamlara dayanan Türk âşıklık geleneği, âşıklar vasıtasıyla önce Anadolu’ya, 1960’lı yıllarda başlayan işçi göçüyle birlikte ise Batı Avrupa ülkelerine taşınmıştır.

1. Batı Avrupa’da Türk Âşıklık Geleneği

Kökeni Orta Asya Türk kültüründe ozanların proto-tipi olarak görülen kam, baksı, şaman gibi adlar verilen yarı kutsal kabul edilen icracı kişilere dayanan ozanlık geleneği, yüzyıllardır birtakım değişimler ve dönüşümler geçirerek varlığını günümüze kadar sürdürmüştür. Bu gelenek en önemli dönüşümünü 16. yüzyılda

tasavvufun etkisiyle yaşamış, ozan teriminin yerini âşık almış, tekkeler ve kahvehaneler merkezinde iki koldan gelişimini devam ettirerek birçok temsilci yetiştirmiştir. Sözlü kültürün hâkim olduğu bu dönemde gelenek sözlü olarak âşıklar tarafından günümüze aktarılmıştır. Âşıklar elinde sazı, dilinde sözü diyar diyar gezerek hem halka öğretici şiirler söylemişler hem de kültür taşıyıcılığı yapmışlardır. Âşıkların şiirlerinde gurbet temi önemli bir yer tutmuştur. Türk milletinin, dolayısıyla Türk kültürünün Orta Asya'dan başlayan göçü, 20. yüzyılda köyden kente, kentten yurtdışına doğru devam etmiştir. Türk âşıklık geleneğini biçimlendiren göç/seyahat geçmişte olduğu gibi bugün de Türk kültürünü biçimlendiren dinamiklerdir. Diğer bir ifadeyle; yerleşik yaşam tarzı içselleştirilse de atlı-göçebe kültürün etkisi Türk insanının yaşamında sürekliliğini ve etkinliğini korumaktadır. Kente ve yurtdışına göç, âşıklık geleneğini dönüştüren bir faktördür. Bu süreçte öncelikle uyum sorunları işlenmiştir. Uyum sorunları, ana yurda duyulan özlemi daha da arttırmıştır. Kentlerde veya yurtdışında karşılaşılan sorunlar yeniden kurgulanan yurt imgesiyle aşılmaya çalışılmıştır. Bir bakıma bugünün sorunlarının çözülmesi için acısı alınmış geçmişe başvurulmuştur. Batı Avrupa'ya göç sürecinde âşıklık geleneğine yeni imgelerin kazandırıldığı söylenebilir (Özdemir, 2012: 17-24).

Ozanlık geleneği, Avrupa'da yaşayan iki kültür arasında sıkışıp kalmış Türklerin kültürlerini, inançlarını, gelenek ve göreneklerini öğrenmesi ve devam ettirmesi bakımından son derece önemli bir işlevi yerine getirmiştir. Batı Avrupa ülkelerine gerek işçi olarak gerek davetli olarak giden âşıklarımız Avrupa'daki Türk işçilerinin sorunlarını şiirlerinde yansıtmışlar ve ana yurda olan özlemi canlı tutmuşlardır (Şişman, 2012: 559). Türk işçilerin Anadolu'da bıraktıkları ailelerinin hayatlarını, çektikleri sıkıntıları yakından bilen bu âşıklar, Avrupa'daki Türk işçilerinin hâllerini ve Anadolu'da bıraktıkları eş ve çocuklarının gözyaşlarını şiirlerine, sazlarına, sözlerine dökerek gözleri yollarda kalan gelinlerin, çocukların, anaların duygularının tercümanı; aynı zamanda gurbette eş, dost, vatan hasretiyle yanıp kavru lan işçi ailelerinin yürek sesi olmuşlardır (Kafkasyalı, 2005: 243). Özkul Çobanoğlu 1960'lı yıllarda Batı Avrupa ülkelerine yapılan göçün Türkiye'de elektronik kültür ortamına geçişi hızlandırdığını belirtir. Bu geçiş iki yönlü olmuştur. Birincisi; yurtdışında yaşayan gurbetçilerimizin memleketlerini ziyaretleri sırasında yanlarında getirmiş oldukları radyo, pikap ve kasetçalarlar gibi cihazlar yurtiçinde elektronik kültür ortamının yaygınlaşmasını sağlamıştır. İkincisi ise; Avrupa'da Türk işçilerin karşılaştıkları sosyokültürel konuları dile getiren elektronik kültür ortamı ürünleri için yurt dışında oluşturulan dış pazardır. Bu sayede âşık tarzı mahsullerin elektronik kültür ortamında üretimi kolaylaşmış ve yaygınlaşmıştır. Batı Avrupa'ya göç eden işçilerin çoğunluğu âşık tarzı edebiyat geleneğinin diğer bölgelere göre daha canlı olarak yaşadığı Orta ve Doğu Anadolu'nun kırsal kesimlerinden giden işçilerdir. Bu işçilerin karşılaştıkları sorunları, yaşadıkları gurbet hasreti âşık tarzı şiir geleneğinin konularını tematik olarak zenginleştirmiştir (2007: 74-76).

Türk işçilerin üzüntülerini ve hasretlerini ancak âşıkların söyledikleri türküler teskin edebilmiştir. Çeşitli yollarla temin ettikleri plaklardan ve teyp kasetlerinden Türk halk müziği ve âşık türküleri dinleyen Türk işçiler, sonraki yıllarda bu âşıkları buldukları ülkelere davet ederek gurbette yaşadıkları sıkıntılardan, üzüntülerden ve sorunlardan bir nebze de kurtulmaya, psikolojik olarak rahatlamaya çalışmışlardır. Bu dönemde Almanya, Hollanda, Belçika, İsviçre, Danimarka, Fransa gibi Avrupa ülkelerine davetli olarak giden ve konserler veren âşıklardan bazıları; Murat Çobanoğlu, Yaşar Reyhanî, Âşık Mahzunî Şerif, İlhamî Demir, Rüstem Alyansoğlu, Fuat Çerkezoğlu, Ahmet Poyrazoğlu, Nuri Çırağı, İsmail Cengiz, Yener Yılmazoğlu, Sefil Selimî, Âşık Nurşah (Durşen Mert), Hikmet Arifi Ataman ve Ozan Sadık Gül'dür. Bazı âşıklar ise göç ettikleri Avrupa ülkelerine yerleşip orada kalmışlardır. Bu âşıklar; Ozan Ârif, Yusuf Polatoğlu, Yusuf Afşar, Âşık Temelli, Mehmet Ali Gül, Davut Akarslan, Hasbi Aslan, Âşık Fedâî, Şen Ozan, Fakı Eder, Ata Cananî, Ozan Çelebi, Uğur Geylanî, Coşkun Yılmaz, Ozan Nihat Sönmez'dir (Kafkasyalı, 2005: 243). Bu âşıklara, Almanya'da Âşık Şahturna, Ali Kabadayı, Hollanda'da; Ozan Mustafa Avşar, Âşık Ömer Kadan ve Âşık Can Ali de eklenebilir (Sezen, 2004: 42). Hilmi Şahballı ve Sefil Selimi ise bir müddet Batı Avrupa'da kaldıktan sonra yurda kesin dönüş yapan âşıklardandır. Bugün Belçika'da; Fakı Edeer, Kamil Sayın, Mustafa Avşar, Recep Cırık, Osman Şahbaz, Hüseyin Şahbaz, Nuri Gözet, Hacı Celil Kaplan, Selami Erdemir, Lütfi Gültekin, Servet Çelik, Mesut Kocabaş, Mehmet Ali Akçınar, Memduh Güngör, Yılmaz Çaycı ve ağıt söyleyen Dudu Keskin (Turan ve Bolçay, 2010: 20) gibi âşıklar, geleneği yaşatan âşıklardır.

Batı Avrupa'da Âşıklık Geleneği; konserler, saz evleri, türkü evleri, kahvehaneler, düğünler, kermesler, cami dernekleri, cem evleri ve kültürel etkinlikler gibi sözlü kültür ortamlarında ve şiir kitapları bastırmak suretiyle yazılı kültür ortamında icra edilmektedir. Ayrıca araştırmacılar tarafından âşıklarımızla ilgili antolojiler hazırlanmaktadır. Günümüzde elektronik kültür ortamının daha da gelişmesiyle birlikte âşıklar radyo, televizyon vb. teknolojik imkânların yanında sanal "sanal ortam" adını verdiğimiz sosyal medyada (facebook, youtube vs.) şiirlerini, türkülerini paylaşabilmekte ve sanatını icra edebilmektedirler. Anadolu'dan gelen âşıklar, âşıklık geleneğini Batı Avrupa ülkelerinde âşık tarzı şiirler söyleyerek, halk hikâyeleri anlatarak, muammalar çözerek, düğün ve çeşitli törenlere katılarak yaymışlardır. Bu âşıkların şiirlerinde gurbette yaşayan Türk insanının acılarını, sevinçlerini umutlarını, özlemlerini buluruz. Avrupa'ya giden âşıkların şiirlerinin konusunu, başta Anadolu'daki değerlerimiz oluştururken, bu ülkelerde yaşayan Türklerin karşı karşıya oldukları dini, sosyal ve kültürel çatışmalar da şiirlere yansımıştır. Rıza Zelyut ozanları; Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerin kültür savaşında en güçlü silahlardan birisi olarak görür. Türk kültürünü canlı tutmak, batının baskısı ile bunalan ve yurt özlemi ile yanan işçileri rahatlatmak ozanların görevidir. Zira Almanya ve diğer Batı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkler, müzik ihtiyaçlarını kasetler yoluyla gidermeye

çalıştıkları gibi âşıklar tarafından verilen konserleri izlemek suretiyle de sağlamaya çalışmışlardır (1989: 414-415). Bu tespitler; âşıkların Türk kimliğinin ve kültürünün yaşatılması bakımından da önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı; 1975 yılında bir işçi olarak Erzurum'dan Hollanda'ya göç etmiş olan Erzurumlu Ozan Çelebi'nin Batı Avrupa Türk âşıklık geleneği içerisindeki önemini ortaya koymak ve kültür aktarımı bakımından şiirlerini incelemektir.

2. Ozanın Hayatı, Sanatı ve Şiirleri

2.1 Hayatı

Ozan Çelebi, 1952 yılında Erzurum'un Oltu ilçesinin Tutmaç Köyü'nde fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Ozanın asıl adı Dursun Çelebi'dir. Babasının bedenen sakat olmasından dolayı ailesine bakmak zorunda kalan Ozan Çelebi bu yüzden okula devam edememiş, köyde çobanlık yaparak ve Oltu taşından yaptığı tespihleri satarak ailesinin geçimini temin etmeye çalışmıştır. Ozan, 1972-1974 yılları arası İzmir Bornova'da ve Gelibolu'da vatani görevini tamamladıktan sonra 1975 yılında Hollanda'nın Venlo kentine turist olarak gitmiş ve çıkarılan bir af kanunundan yararlanarak burada işçi olmuştur. 1980 yılında ailesini ve çocuklarını Venlo şehrine götürerek Hollanda'ya yerleşen ozan, beş yıl Venlo'da değişik fabrikalarda işçi olarak çalışmıştır. 1979 yılında ülser hastalığı nedeniyle ameliyat olan ve bu ameliyattan sonra bir türlü sağlığına kavuşamayan ozanın sırtında kamburlaşma oluşmuştur. Evli ve üç çocuk babası olan Ozan Çelebi bugün Hollanda'nın Roermond şehrinde yaşamını sürdürmektedir.

2.2 Sanatı

Ozan Çelebi'nin ozanlık geleneğine ilgi duyması; köyelerine gelen dervişlerin söylediği ilahilerden ve zikirlerden çok etkilenmesiyle başlamıştır. Âşık Sümmâni'nin torunu Âşık Hüseyin'den saz çalmasını, ustası Âşık Reyhani'den ozanlık geleneğinin inceliklerini öğrenen ve mahlasını alan Ozan Çelebi; atışma yapabilen, irticalen şiir söyleyebilen, lebdeğmez yapabilen kısacası bir âşıka bulunması gereken özelliklerin hepsini taşıyan bir ozandır. 1962 yılında sanatını icra etmeye başlayan ozan, 1975 yılından itibaren de sanatını Hollanda'da icra etmeye devam etmiş ve burada çırak olarak; Ömer Kadan ve Mehmet Seyyahi'yi yetiştirmiştir. Hollanda'da birçok dernek ve vakfın başkanlığını yapmış olan ozan, Almanya'da Türk İslam Birliği'nin düzenlemiş olduğu İkinci Avrupa Âşıklar Bayramı'nda birincilik ödülü almış, Almanya, Hollanda, Belçika, Fransa, İngiltere gibi birçok Avrupa ülkesinde konserler vermiş, televizyon ve radyo programlarına katılmıştır.

Bir ozanın en önemli işlevlerinden biri de kültürünü gelecek kuşaklara aktarmak ve milli kültürümüzü diri tutmaktır. Ozan Çelebi şiirlerinde; vatan hasreti, aşk, ayrılık, ölüm, göç, gurbet, tabiat, tasavvuf, milli birlik ve Avrupa'da yaşayan Türklerin

sorunları gibi birçok temayı işlemiştir. Şiirlerinde annelere, babalara ve çocuklara seslenerek onlardan kültürel değerlerine, inançlarına sahip çıkmalarını istemiştir. Yıllarca Avrupa’da yaşayan vatandaşlarımızın asimile olmamaları ve milli benliklerini unutmamaları için bir ozan olarak üzerine düşen görevi yerine getirmeye çalışan Ozan Çelebi’ye göre ozanlık; Türk kültüründe nesiller boyu devam eden bir “aktarma köprüsü”dür. Uzun yıllar saz dersleri vererek birçok öğrenci yetiştiren ozan, bu dersler sayesinde hem kültürümüzü gelecek kuşaklara aktarmakta hem de gençleri zararlı ve olumsuz tutum ve davranışlardan uzak tutmaya çalışmaktadır. Ozanımız, folklorik eşyalarla süslediği ve “Ozan Çelebi Kültür Evi” olarak adlandırdığı bir kültür evine sahiptir. Ozan bu kültür evinde birçok öğrenciye saz dersleri vererek ve Âşıklık geleneğinin inceliklerini öğreterek kültür aktarımı yapmaktadır.²

2.3 Şiirleri

Ozan bugüne kadar 700 adet şiir yazmıştır. Bu şiirlerden 119 tanesi ozanın kendisi tarafından bestelenmiştir. 10 adet türkü kaseti çıkarmış olan ozanın 160 şiirinin yer aldığı “Bir Gurbet Şairi Ozan Dursun Çelebi Hayatı ve Şiirleri” adlı bir kitap Mustafa Atasever tarafından yayımlanmıştır.

3. Ozan Çelebi’nin Şiirlerinde Nazım Biçimleri ve Türleri

3.1 Nazım Şekilleri

3.1.1 Koşma

Halk şiiri nazım biçimleri içinde en çok kullanılan nazım biçimi koşmadır. Koşma, 11’li hece ölçüsüyle yazılmaktadır. Koşmada dörtlük sayısı üç ile beş arasında değişirken dörtlük sayısı beşten artık koşmalara da rastlanmaktadır. Koşmanın uyak düzeni genellikle; baba-ccca-ddda şeklindedir. Koşmalarda genellikle lirik konular dile getirilir. Koşma nazım biçimine Ozan Çelebi’nin “İhtiyar Oldum” adlı şiiri örnek olarak verilebilir:

Sazı çala çala ihtiyar oldum
Eller yorulur da teller yorulmaz
Cefa çeke çeke artık yoruldum
Kullar yorulur da yollar yorulmaz

Kerem Aslı’sına yanmış kül olmuş
Ferhat Şirin için dağa yol kurmuş
Mecnun, Leyla’sına çölde yorulmuş
Mecnun’lar yorulur da çöller yorulmaz

2 06.03.2011 tarihinde Hollanda’nın Roermond şehrinde ozanla yapılan görüşmeden.

Ozan Çelebi'yim denize daldım
Denizin içinden sor ki ne aldım
Çırpındım çırpındım yarıda kaldım
Kaptanlar yorulur göller yorulmaz (Atasever, 1999: 73)

3.1.2 Semai

Halk şiirinde hece ölçüsüyle veya aruz ölçüsüyle yazılan iki türlü semai vardır. Hece ölçüsüyle yazılan semailer koşma tipine benzer. Uyak düzeni aynıdır. Yalnız aralarındaki fark dizelerin hece sayısıdır. Semailer hece ölçüsünün 8'li kalıbıyla yazılmakta ve dörtlük sayısı üç dörtlük ile beş dörtlük arasında değişmektedir. Az da olsa dörtlük sayısı beşten artık semailer de vardır. Semailerde daha çok sevgi, doğa, güzellik gibi konular işlenir. Kendine özgü bir ezgiye sahip olan semailerin koşmaya göre, daha canlı kıvrak bir üslubu vardır. (Dilçin, 1999: 334). Ozan Çelebi'nin "Yavrularımız" adlı şiiri semai nazım biçimi ile yazılmıştır.

Hasretlik başımda duman
Tüter deyin yavrularım
Hiçbir dakika vermez aman
Yeter deyin yavrularım

Anamızdan babamızdan
Ayrıldılar beni sizden
Vicdansızlar yuvamızdan
Yeter deyin yavrularım

Çekiyorum bile bile
Derdim dökem hangi ile
Ayrılık ölümden bile
Beter deyin yavrularım

Çelebi'yim nasıl olur
Eden belasını bulur
Bir gün gurbet elde ölür
Yeter deyin yavrularım (Atasever, 1999: 33)

3.1.3 Destan

Dört dizeli bentlerden oluşan ve genellikle hece ölçüsünün 11'li kalıbıyla yazılan destanlar, halk şiirinin en uzun nazım biçimidir. Bazı destanlarda dörtlük sayısı yüzü geçmektedir. Destanlarda uyak düzeni; baba-ccca-ddda-eeea şeklindedir. Destanın son dörtlüğünde şair mahlasını söyler. Destanlar ezberlenmesi ve kolay hatırlanması düşüncesiyle genellikle zincirleme olarak yazılır. Destanlar

konu bakımından birkaç başlıkta toplanabilir. Bunlar; savaş, deprem, yangın, salgın hastalık gibi olaylarla ilgili destanlardır. Eşkıya ve ünlü kişilerin serüvenlerini anlatan destanlar da vardır (Dilçin, 1999: 315).

Ozan Çelebi'nin "*Kıbrıs Barış Harekâtı*" şiiri destan nazım biçimine örnek verilebilir.

Aslımız topraktır, Âdem babamız
Bize yardım eden paramız var
Doludizgin koşar dağlar aşarız
Asla yorulmayan kervanımız var

Kahrolsun Türklere her bakan düşman
Türk ile savaşıyor oluyor perişan
Kanım dökülse de geriye kaçmam
Ödünç alınacak kanlarımız var

Ozan Çelebi'yim boşa yanmadık
Magosa'dan girdik Lefkoşa aldık
Beş parmak dağına bayrak astık
Dokuz yüz yetmiş dört fermanımız var (Atasever, 1999: 46)

3.2 Nazım Türleri

3.2.1 Taşlama

Herhangi bir kişi kurum ya da toplumun yanlışlarını aksayan yönlerini gülünç taraflarını alaycı bir dille eleştiren şiirlerdir. Taşlamalarda; alay, eleştiri ve ironi vardır. Ozan Çelebi'nin "*Sorarsanız Avrupa'yı*" şiirinde Avrupa kültürü sert bir şekilde şöyle taşlanmaktadır:

Sorarsanız Avrupa'yı
Almanya'yı Belçika'yı
Fransa'yı Hollanda'yı
Lanet olsun tüh yüzüne

Kilise içinde döner
İsa gelir diye sanar
Yediği ekmeği çiğner
Lanet olsun tüh yüzüne

Köpeği ile birlikte gezer
Beraber yemeği yer
Severek ağzını öper
Lanet olsun tüh yüzüne

Karısı kızı çıplak gezer
Sabaha dek içki içer
Cadde üzerine işer
Lanet olsun tüh yüzüne

İşini koymaz sabaha
Döker viskiyi tabağa
Banhof'ta dudak dudağa
Lanet olsun tüh yüzüne

Çelebi'dir benim adım
Gördüklerimi kınadım
Kurtulmaktır tek muradım
Lanet olsun tüh yüzüne (Atasever, 1999: 49)

3.2.2 Güzelleme

Herhangi bir kişi, nesne, kavram ya da yerin güzelliklerini, kısaca güzelliği anlatan, metheden şiirlerdir. Buna göre güzelleme denildiğinde sadece sevgilinin güzelliklerinin anlatıldığı şiirler akla gelmemelidir. Çünkü pek çok varlık ya da mefhumla ilgili güzelleme yazılabilmektedir. Ozan Çelebi doğduğu ve çocukluğunun geçtiği Tutmaç Köyü'nün güzelliklerini bir şiirinde şöyle övmektedir:

Tutmaç köyünden akarsın
Yatkındır yokuşun yaylam
Altmış gün konak eylersin
Konuk sesler başın yaylam

Kara yokuş giriş kapın
Köy merası yoktur tapun
Ela çiçek tabiatın
Tatlıdır kokuşun yaylam

Sende gezer gelin kızın
Meleşiyor koyun kuzun
Cana ilaç soğuk suyun
Gıda verir verir aşın yaylam

Çelebi destandır sözün
Yapraklı gül büyük düşün
Kızıldağ çakmaklı gözün
Geniştir bakışı yaylamı (Atasever, 1999: 40)

3.2.3 Ağıt

Ağıt; ölen kişilerin arkasından söylenen şiirlerdir. Savaş, sel, deprem, yangın, trafik kazası ya da bir hastalık neticesinde hayatını kaybeden kişilerin ardından ağıt yakılmaktadır. Ozan Çelebi “*Türk Dünyası Başbuğunu Unutmaz*” adlı şiirinde 1997 yılında vefat eden siyasi lider Alpaslan Türkeş’in ölümünden duymuş olduğu üzüntüyü şiirine şöyle yansıtmıştır:

1997 Dört Nisan
Türk dünyası Başbuğunu unutmaz
Rahmete kavuştu o büyük insan
Türk dünyası Başbuğunu unutmaz
Türk milleti liderini unutmaz

Türk İslam yolunda taviz vermediler
Çok işkence gördün boyun eğmedin
Yaşıyorsun kalbimizde ölmedin
Türk dünyası Başbuğunu unutmaz
Türk Milleti liderini unutmaz

Verdiğin görevi taşıyacağız
Gösterdiğin yoldan yaşamayacağız
Ölmez bu hareket yaşatacağız
Türk dünyası başbuğunu unutmaz
Türk milleti lideri unutmaz

Hem askerdin hem öğretmen hem lider
Altın sayfaların seni zikreder
Nesilden nesile uzayıp gider
Türk dünyası başbuğunu unutmaz
Türk milleti liderini unutmaz

Türk’ün tarihine işler bıraktın
Kitaplar dolusu sözler bıraktın
Ozan Çelebi’yi özler bıraktın
Türk dünyası Başbuğunu unutmaz
Türk milleti liderini unutmaz (Atasever, 1999: 57)

4. Ozan Çelebi’nin Şiirlerinin Konuları

4.1 Göç ve İşçi Sorunları

Ozan Çelebi’nin şiirlerinde dile getirdiği konuların başında göç ve işçi sorun-

ları gelmektedir. Ozan, Avrupa ülkelerinde işçi olan gurbetçilerin duygu, düşünce ve sorunlarını şiirlerine yansıtmıştır. Ozan bir şiirinde Türklerin elli yıllık Avrupa hayatını şöyle dizelere döker:

Aklım tarlasına fikrimi tohum
Ektim de yetmedi elli senedir
Umut harmanıma taşıdım horum
Döktüm de yetmedi elli senedir.

Toprak toprak amma tarla tapusuz
Çelik duvar ördüm girmesin hırsız
Gündüz düşünceli gece uykusuz
Yattım da yetmedi elli senedir.

İnce insan anlar toprak dilinden
Merhamet hoşgörü sevgi yönünden
Ayırmadan insanların elinden
Tuttum da yetmedi elli senedir.

Çelebiyim Avrupalı Türk oldum
Yarım asır geçti artık yoruldu
Dikenli dikensiz dallara kondum
Öttüm de yetmedi elli senedir.³

Aslen Erzurumlu olan ve kırk yıldır Hollanda'da yaşayan Ozan Çelebi "*Gurbette Ayrılık*" adlı şiirinde gurbet acısını şiirinde şöyle dile getirir:

Ne zaman gelecek izin sırası
Gurbette iyi olmaz hasret yarası
Bizleri bağladı Hollanda parası
Bazen bağlı bazen çözülyorum (Atasever, 1999: 55)

Ozan Çelebi'nin tek muradı Avrupa'dan kurtulmaktır. Çünkü içinde yaşadığı Avrupa değerleri onu rahatsız etmektedir:

Çelebi'dir benim adım
Gördüklerimi kınadım
Kurtulmaktır tek muradım
Lanet olsun tüh yüzüne (Atasever, 1999: 50)

Bir dörtlüğünde Türkiye'de Almanca, Avrupa'da yabancı olmanın üzüntüsünü dile getiren ozan Ankara'ya, devlet yönetimine şöyle seslenir:

3 Bu şiir; 06.03.2011 tarihinde Hollanda'nın Roermond şehrinde ozanla yapılan görüşme sırasında kaydedilmiştir.

Vatanda Almancı burada yabancı
Türk oğlunu hakir görmek ne acı
Ahmet, Mehmet, Osman olduk davacı
Hakkımızı istiyoruz Ankara (Atasever, 1999: 168)

Ozan “*Neler Çeker Bu İşçiler*” adlı şiirinde Avrupa’daki işçilerin duygularını şöyle yansıtır:

Neler çeker bu işçiler
Almanya’da, Hollanda’da
Hasretlik belini büker
Belçika’da, Fransa’da

Sabah erken işe gider
Gâvurun kahrını çeker
Saç ağartır, dişin döker
Danimarka’da Libya’da

Ne olacak işçilerimiz
Dökülüyor yaşlarımız
Hep kocadı gençlerimiz
Avrupa’da, İsviçre’de

İçim dolu gamla keder
Çelebi gurbette iter
Sağ gelenler ölü gider
Avrupa’da, gurbet elde (Atasever, 1999: 50-51)

4.2 Dini Konular

4.2.1 Allah Sevgisi

Ozan Çelebi’ye göre Allah sevgisi her sevginin üzerindedir. Tabiatın nakışında, çiçeklerin kokusunda, ermiş kulların bakışında Allah sevgisi vardır. Ozan Çelebi’nin Allah’a olan inancı yüksektir. Ona göre tabiatta her şey; Allah’ın bir yansımasıdır. Ozan Çelebi Allah’a olan sevgisini “*Sen Varsın*” şiirinde şöyle dile getirmiştir:

Dünyayı yoktan yarattın Tabiatın nakışında sen varsın
Çiçek süsledin onun kokusunda sen varsın
Zaman içinde zaman hak ettin insanları görmek için
Ermiş kullar bunu götür bakışında sen varsın.

Ağaçlar Secde ederler hepsi yaradan için
Ayrı ayrı renkler var yeşili başka biçim
Yağmur yağar sular akar göller doldurmak için
Dolar bulut atar şimşek ataşında sen varsın

Der Çelebi hikmetine bağlandım Âşık oldum
Yarattığın varlığında aradım seni buldum
İki cihan serverine sevdalandım vuruldum
Yıldızın ayın güneşin doğuşunda sen varsın (Atasever, 1999: 40)

4.2.2 Hz. Muhammed

Yüce Allah'ın "Habibim" diye övdüğü iki cihan serveri Hz Peygamber'e duyulan sevgi, ozanın şiirlerinde sıkça geçmektedir. Şiirde Müslüman olarak doğduğu için çok şükreden ozan, "*Müslüman Doğdum*" adlı şiirinde bu duygularını söyle dile getirir:

Çok şükür Müslüman doğdum
İmanımı seviyorum
Hem okuyorum, hem koruyorum
Kur'an'ımı seviyorum

Peygamberin ocağını
Bayrağını, sancağını
Türkiye'min her yanını
Vatanımı seviyorum

Dilim ile ikrar ettim
Kalbim ile tasdik ettim
Gönlümü hem ona verdim
Gümanımı seviyorum

Tabiatı süsü bağlar
Çiçek süslü yamaçları
Kışın, yazın soğumaz çamlar
Ormanımı seviyorum

İki cihan sultanını
Ona bağlı ümmetini
İşliyoruz, sünnetini
İnsanımı seviyorum

Çelebi'yim oldum ozan
Kıymetlidir bana her can
Her şeyi o'dur yaradan
Cananımı seviyorum
(Atasever, 1999:107)

4.2.3 Helal-Haram

Haram ve helali bilmek en önemli dini kaidelerden biridir. Ozana göre Hristiyan toplumunda yaşayan Türkler rızıktan nasiplenmek için sabahleyin erken kalkmalı, ibadetlerini yapmalı ve haramlardan kaçınmalıdır. Ozan bu konudaki düşüncelerini "*Haram ve Helal*" adlı şiirinde şöyle dile getirir:

Helali helal bil haramdan sakın
Tuttuğun altındır taşa götürmez
Yatmayın gafletle erkenden kalkın
Rızık dağılırken boşa götürmez.

Çalış ki kırasın nefsin dalını
Fakir fukaranın yeme malını
Eğer ki tutarsan Hakkın yolunu
Kem yolun kapanır yaşı götürmez

Böylece gidersen düşman yaramaz
Helal kazancına karşı duramaz
Aldatıp da seni tuzak kuramaz
Şeytanla görüşsen tuşa götürmez

Gelişi gidişi yollar açılır
Ozan Çelebinin rızık ölçülü
Akıbet tükenir dünyanın malı
Varın toprak olur başa götürmez (Atasever, 1999: 70)

4.2.4 Camiler

Hollanda'nın Roermond şehrinde Fatih Camisi'nin yapılması üzerine çok duyulanan Ozan Çelebi, bir dörtlükte bu duygusunu şöyle ifade eder:

Avrupa'da temel attık
Fatih Camileri yaptık
Minarede kandil yaktık
Sana hamdolsun Allahım.⁴

4.3 Milli Konular

Milli değerler bir toplumu yüzyıllardır ayakta tutan maddi ve manevi değerler bütünüdür. Milli değerlerini kaybeden toplumlar tarih sahnesinden silinmeye mahkûmdur. Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden atalarımız Anadolu'yu yurt edindikten sonra Avrupa'da Viyana kapılarına kadar dayanmış, gittiği her yere adalet götürmüş, dini ve kültürel değerlere saygılı olmuşlardır. Milli değerlerini yitiren toplumların yabancıların kültürel potasında eriyeceğini çok iyi bilen Ozan Çelebi şiirlerinde milli konuları sıkça işleyerek Avrupa'da yaşayan göçmen Türk vatandaşlara milli bir bilinç kazandırmaya çalışmaktadır.

4.3.1 Vatan Sevgisi

Vatanından genç yaşından ayrı kalarak gurbet ellere gelen ve gurbette çok sıkıntılar çeken Ozan Çelebi yıllarca vatan özlemiyle yanıp tutuşmuştur. Ozanın vatanına olan özlemi hiç dinmemiştir. Türkiye'ye olan özlemini "*Canım Türkiye*" adlı şiirinde ozan şöyle dile getirmiştir:

4 18.02.2012 tarihinde Hollanda Roermond'da Ozan Çelebi'yle yapılan görüşmeden.

Dertli oldum kerem oldum aşkımdan
Sıla sıra burcu burcu Türkiye
Garip oldum çıktığımda köşkünden
Sıla sıra burcu burcu Türkiye
Sana candır Türkün borcu Türkiye

Dadaş oldum Erzurum'un barında
Zeybek oldum Aydın ufuklarında
Türk diyorlar diyecekler yanında
Sıla sıra burcu burcu Türkiye
Çelebiyim Anadolu'da doğdum

Dört mevsimin hamurunda yoğruldu
Âşık Yunus oldum Mevlana oldum
Sıla sıra burcu burcu Türkiye
Sana candır Türkün borcu Türkiye (Atasever, 1999: 151)

4.3.2 Bayrak Sevgisi

Bayrak bir milletin bağımsızlığının simgesidir. Milletimiz bayrağı için birçok şehit vermiştir. Ozan Çelebi, 1071 Malazgirt Zaferiyle Anadolu kapılarının Türklere açılmasının bayrağın gölgesinde gerçekleştiğini belirterek bu durumu, şeref ve huzur kaynağı olarak görür. Ozan Çelebi bayrağa olan sevgisini “*Bayrağın Gölgesinde*” adlı şiirinde şöyle dile getirmiştir:

1071 yılında Malazgirt ovasında
Şüheda şerbeti içtik bayrağın gölgesinde
Yurt edindik biz o zaman Anadolu bağrında
Ne şereftir, huzur açtık bayrağın gölgesinde

Sağnak sağnak akın ettik güzel Anadolu'ya
Kösedağı Dandanakan o zamanlar vardı ya
Alperenler öncü o kahraman orduya
Şehitliği ümit ettik bayrağın gölgesinde

Mevlana, Yunus Emreler sancağını açtılar
Ahmet Yeseviler o gün ilham saçtılar
Düşmanların orduları bozulup da kaçtılar
Karşı koyanları ezdik bayrağın gölgesinde

1453 yılında İstanbul'u fethettik
Fetih, Fatih'i biz şükranla yâd ettik
Hilal'in altında Yavuz Sultan'a dua ettik
Nöbet tuttuk şükreyledik bayrağın gölgesinde

Bağdat'ı Basra'yı aldık düzen kurduk vatana
Birliğimizi bozdular o tarihten bu yana
Plevne Galiçya Trablusgarp belenmişti kana
Hak yolunda canlar verdik bayrağın gölgesinde

Atalarım demişti ki; Çanakkale geçilmez
Bedrin aslanları birdir birbirinden seçilmez
Mehmet Akif feryat etti kutsal vatan verilmez
Hem öldük hem dirildik bayrağın gölgesinde
Nene Hatun Kara Fatma sembolümüz oldular
Şerefimizi namusumuzu muntazam korudular
Bayrağına sahip çıkan kahraman doğurdular
Beşik yaptık, kundak sardık bayrağın gölgesinde

Çelebi'yim ben anamın ak sütüyle büyüdüm
Çünkü ben bir Türk oğluyum milletimle öğündüm
Tarihimi şiir yapıp tohumlara duyurdum
Destan yazıp kopuz çaldık bayrağın gölgesinde (Atasever, 1999: 123)

4.3.3 Milli Birlik

Türküyle, Kürdüyle, Lazıyla ve Çerkeziyle Türk milletinin bir bütün olduğunu öğütleyen Ozan Çelebi, milli birlik ve beraberlik ile ilgili düşüncelerini "*Aldanmanın Kardeşlerim*" adlı şiirinde şöyle dizelere döker.

Türk milleti bir bütündür
Ayrılmayın kardeşlerim
Bizi kurtaran bu yöndür
Ayrılmayın kardeşlerim
Ne olur Allah aşkına

Bir birinizi öldürmeyin
Ocağınızı söndürmeyin
Düşmanları güldürmeyin
Ayrılmayın kardeşlerim
Ne olur Allah aşkına

Müslüman olmaz yalancı
Olmayın falan filancı
Muhammed olur davacı
Ayrılmayın kardeşlerim
Ne olur Allah aşkına

Çelebinin gözyaşına
Düşman olma kardeşine
Ne olur Allah aşkına
Ayrılmayın kardeşlerim
Ne olur Allah aşkına

(Atasever, 1999: 84)

4.4 Ahlaki Konular

Şiirlerinde ahlaki değerlere de yer veren Ozan Çelebi bir dördlüğünde ahlaki değerlere uymayan bir baba ve oğulun durumunu şöyle gözler önüne serer:

Sarmaş dolaş olmuş, dudak dudağa
Babası bir yanda, oğlu bir yanda
Kadeh kaldırırlar bardak bardağa
Babası bir yanda, oğlu bir yanda (Atasever, 1999: 33)

1970'li yıllarda Türkiye'de Türk sinemasının yaygınlaşmasıyla birlikte Türkiye'de çekilen filmler ve videolar Avrupa'da yaşayan vatandaşlarımıza da ulaşır. Şüphesiz bu videoların, Türk kültürünün sinema yoluyla Avrupa'ya taşınması noktasında olumlu katkıları olmuşsa da bunlardan bazılarının ahlaki değerlere uymamasından dolayı olumsuz etkileri olmuştur. Ozan bir dördlüğünde bu durumu şöyle dile getirir:

Son zamanlarda videolar ulaştı
Camiler boşaldı, kahveler taştı
Şu artist bu artist derken hava karıştı
Yağmur beraberdir kar beraberdir (Atasever, 1999: 59)

4.5 Kültürel Konular

4.5.1 Âşıklar

Kültürel ve sanatsal faaliyetlere çok değer veren Ozan Çelebi, Avrupa'daki âşıkları kültürümüz ve tarihimiz olarak nitelendirir. Ozan, Avrupa'daki âşıklarımıza değer verir ve onları bir gurur kaynağı olarak görür. Ozan "*Avrupa'daki Âşıklar*" adlı şiirinde âşıklarımız ile ilgili duygularını şöyle dizelere döker:

Vatanımız, milletimiz
Avrupa'daki âşıklar
Kültürümüz, tarihimiz
Avrupa'daki âşıklar

Geçmişimizi söylerler
Geleceği düşünürler
Gençlerimizi severler
Avrupa'daki âşıklar

Güle bülbül, bağa bağban
Edebiyatımızı anlatan
Seslenirler Avrupa'dan
Avrupa'daki âşıklar

Tabiatın nakışdır
Mahlûkatın bakışdır
Irmakların akışdır
Avrupa'daki âşıklar

Bar veren ağaca benzer
Kök salar yapraklar dizer
Hasreti Yunus'a benzer
Avrupa'daki âşıklar

Dolaşırlar diyar, diyar
Hoşgörüsü, sevgisi var
Tevhitlerde ülfet var
Avrupa'daki âşıklar

Çelebi Hakk'ın ozanı
Şairler gönül insanı
Halkımızın tercümanı
Avrupa'daki âşıklar (Atasever, 1999: 114)

4.5.2 Yunus Emre

Ozan Çelebi kendisini Türk halk şiirinin unutulmayan âşığı Yunus Emre gibi görmekte onu kendisine örnek almaktadır. Onun her şeyde Yunus Emre'yi görmesi, Yunus Emre'ye duyduğu sevgidendir. Ozan, Yunus Emre ile ilgili duygu ve düşüncelerini “*Yunus Emre Görüyorum*” şiirinde şöyle dile getirmiştir:

Kendimi bildim bileli
Yunus Emre görüyorum.
Allah'a âşık olalı
Yunus Emre görüyorum

Şâir Muhammed İkbâl de
Yaşamıştı Pakistan'da
O da yazmış kitabında
Yunus Emre görüyorum

Tabiatın nakışında
Çiçeklerin kokusunda
Yamaçların yokuşunda
Yunus Emre görüyorum
Yaratana âşık olmuş

Hak yolunda huzur bulmuş
Daim tevhitte bulunmuş
Yunus Emre görüyorum

Necip Fazıl Kısakürek
Yunus'tan almıştı örnek
Âşıklar aşkı gerçek
Yunus Emre görüyorum

Dede Korkut diyarında
Orta Asya civarında
Bu gün doksan bir yılında
Yunus Emre görüyorum

Emrah, Sümman deyesinde,
Bülbüllerin ötüşünde
Dervişlerin gezinisinde
Yunus Emre görüyorum

Çok âşıklar gelmiş geçmiş
Aynı bu çiçekten dermiş
Hep sairler böyle demiş
Yunus Emre görüyorum

Çelebi şiir söyler iken
Cemiyet sözüm dinlerken
İnsan, insani severken
Yunus Emre görüyorum (Atasever, 1999: 100)

4.5.2 Nasrettin Hoca

Ozanın şiirlerinde nükte, fıkra ve bilgeliğiyle gönüllere taht kuran Nasrettin Hoca da vardır. Ozan, “*Nasrettin Hocam*” adlı şiirinde Nasrettin Hoca ile ilgili duygularını şöyle dile getirir:

Zatı muhteremin ayrı yeri var
Geleceğe ne hoş izler bırakmış
Oku tarihinde bak neler var
Unutulmaz eser sözler bırakmış

Nasrettin Hoca derler adına
O gün, bugün doyum olmaz tadına
Faydalıydı, vatanına, yurduna
Kendisine bizi özler bırakmış

Hem kadıydı, hem âlimdi, hem derviş
Evliyalar kervanına karışmış
Doğru yolu geleceğe öğretmiş
Adaletçe yürü düzler bırakmış

Bilmeyenler bu insandan ne anlar,
Veli muhteremi, deli sananlar
Anlayan kalplere közler bırakmış

Çelebi torunudur, dedesi hoca
Silinmez ismi var, tarih boyunca
Çok sayıda sözün fıkra oldukça
Milyonla, binler, yüzler bırakmış (Atasever, 1999: 88)

Sonuç

Yaklaşık yarım asırdır Hollanda’da yaşayan Erzurumlu Ozan Çelebi, Batı Avrupa Türk âşıklık geleneği içerisinde çok önemli bir yere sahiptir. 1975 yılından beri Hollanda’nın Roermond şehrinde yaşayan ozan birçok konserlere, kermeslere, festivallere, radyo ve televizyon programlarına katılarak sanatını icra etmektedir. Son yıllarda sosyal paylaşım sitelerinin yaygınlık kazanmasıyla şiirlerini ve türkülerini internet ortamında da paylaşan Ozan Çelebi, “Ozan Çelebi Kültür Evi” adını verdiği kültür evinde yıllardır Türk öğrencilere saz çalmayı ve türkü söylemeyi öğreterek geleneği genç kuşaklara aktarmaktadır. Türkçe şiir yazmak ve türkü söylemek; derse katılan çocukların Türkçesini geliştirdiği gibi söyledikleri türküler vasıtasıyla öğrencilerin Türk kültürünü öğrenmelerini sağlamaktadır. Ozanın âşıklık geleneğinin en canlı ve köklü olduğu bir şehir olan Erzurum’da doğması ve geleneğin ustatlarından âşıklığın inceliklerini öğrenmesi, geleneği Avrupa’ya taşımasında etkili olmuştur. Âşıklığı; Türk kültüründe nesiller boyu devam eden bir “aktarma köprüsü” olarak gören Ozan Çelebi, yıllarca Avrupa’da yaşayan vatandaşlarımızın asimile olmamaları ve milli benliklerini unutmamaları için bir ozan olarak üzerine düşen görevi yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu noktada Ozan Çelebi; şiirlerinde göç, gurbet, işçi sorunları, vatan sevgisi, aşk, ayrılık, ölüm, tabiat, dini, ahlaki ve milli değerler gibi birçok konuyu dile getirerek Batı Avrupa Türk âşıklık geleneği içerisinde kendisine unutulmaz bir yer edinmiştir.

KAYNAKÇA

- ATASEVER, Mustafa. Bir Gurbet Şairi Ozan Dursun Çelebi Hayatı ve Şiirleri, İstanbul: Kaplan Ofset, 1999.
- ÇOBANOĞLU, Özkul. Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul, İstanbul: 3F Yayınevi, 2007.
- DİLÇİN, Cem. Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ankara: TDK Yayınları, 2000.
- IRMAK, Yılmaz ve Taş, Ertuğrul. “Tersine Dönen Bir Evlilik Modeli Olarak Sakarya’da Damat Alma Geleneği ve Psikolojik Etkileri” Millî Folklor, S. 96, s.216-228, 2012.
- KAFKASYALI, Ali. “Batı Avrupa’ya Giden Türklerin Sosyal ve Kültürel Meselelerinin Anadolu Âşık Edebiyatına Yansıması”, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (Prof. Dr. M. Fahrettin Kırzioğlu Özel Sayısı), Erzurum, S.28, s.241-255. 2005.
- ÖZDEMİR, Nebi. “Âşıklık Geleneği ve Seyahat/Göç”, Uluslararası Âşık Şenlik Sempozyumu (26-27 Mart), Kafkas Üniversitesi, Kars, s.17-35, 2012.
- SEZEN, Lütfü. İşçi Ailelerinin Gözüyle Batı Avrupa’daki Türkiye, Ankara: Kurmay Yayınları, 2004.
- ŞAHİN, İlkay. “Eşikte Yaşamak-Bir Kadın Tecrübesi Olarak Göç ve Ritüel”, Turkish Studies, Volume 4/8 Fall s.2056-2081, 2009.
- ŞİŞMAN, Bekir, “Göçün 50. Yılında Hollanda’da Yaşayan Bir Kültür Aktarıcısı: Erzurumlu Ozan Çelebi” I. Uluslararası Âşık Sümmani ve Âşıklık Geleneği Sempozyumu Bildirileri, (31 Mayıs – 2 Haziran), s. Ankara: Birleşik Dağıtım, 2012.
- TURAN, Fatma Ahsen ve Bolçay, Ezgi (Editör). Sazın ve Sözüün Sultanları Belçika’da Yaşayan Halk Şairleri, Ankara: Gazi Kitabevi, 2010.
- ZELYUT, Rıza. Halk Şiirinde Başkaldırı, İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1989.